

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2023. gada 27. septembrī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Gunārs Kusiņš un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 148/2023), kuru iesniegusi Rana Malikova (*Rana Malikova*) un Murads Melikovs (*Murad Melikov*) (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēji),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 124. panta sesto un septīto daļu, 125. panta trešo daļu un 126. panta 3.¹ daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam un otrajam teikumam, kā arī attiecībā uz Pieteikuma iesniedzējiem par spēkā neesošu no 2023. gada 4. janvāra.

2. Kriminālprocesa likuma 124. panta sestā daļa noteic, ka kriminālprocesā un procesā par noziedzīgi iegūtu mantu pierādīšanas priekšmetā ietilpstošie apstākļi attiecībā uz mantas noziedzīgo izcelsmi uzskatāmi par pierādītiem, ja pierādīšanas gaitā ir pamats atzīt, ka mantai, visticamāk, ir noziedzīga, nevis likumīga izcelsme.

Kriminālprocesa likuma 124. panta septītā daļa nosaka: “Lai pierādītu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, nav nepieciešams pierādīt, konkrēti no kura noziedzīgā nodarījuma līdzekļi iegūti.”

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 125. panta trešajai daļai ir uzskatāms par pierādītu, ka manta, ar kuru veiktas legalizēšanas darbības, ir noziedzīgi iegūta, ja kriminālprocesā iesaistītā persona nespēj ticami izskaidrot attiecīgās mantas likumīgo izcelsmi un ja pierādījumu kopums procesa virzītājam dod pamatu pieņēmumam, ka mantai, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme.

Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļa nosaka: “Ja kriminālprocesā iesaistītā persona apgalvo, ka manta nav uzskatāma par noziedzīgi iegūtu, pienākums pierādīt attiecīgās mantas izcelsmes likumību ir šai personai. Ja persona noteiktā termiņā nesniedz ticamas ziņas par mantas izcelsmes likumību, šai personai tiek liegta iespēja saņemt atlīdzību par kaitējumu, kas tai nodarīts saistībā ar kriminālprocesā noteiktajiem ierobežojumiem rīkoties ar šo mantu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai tai Satversmē ietvertu pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka ar procesa virzītāja lēmumu nolemts uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu un nodot procesa materiālus izlemšanai tiesai. Ar pirmās instances tiesas lēmumu Pieteikuma iesniedzējiem piederošā manta atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscēta valsts labā. Pieteikuma iesniedzēji šo tiesas lēmumu pārsūdzēja, taču ar apelācijas instances tiesas lēmumu tas atstāts negrozīts.

Pēc Pieteikuma iesniedzēju ieskata, ar apstrīdētajām normām viņiem uzlikts nesamērīgs un neizpildāms pienākums pierādīt viņiem piederošās mantas likumīgo izcelsmi. Tāpat likumdevējs neesot noteicis pietiekamas procesuālās tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas, lai persona varētu aizstāvēties pret apstrīdētajās normās ietvertu mantas noziedzīgas izcelsmes prezumpciju. Tādēļ Pieteikuma iesniedzēji esot nostādīti būtiski neizdevīgākā situācijā salīdzinājumā ar procesa virzītāju. Apstrīdēto normu dēļ process par noziedzīgi iegūtu mantu esot netaisnīgs un neobjektīvs. Turklāt, neraugoties uz to, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu nav vērsts uz personas vainas konstatēšanu, par Pieteikuma iesniedzējiem tiek izteikts vērtējums kā par personām, kuras ir vainīgas noziedzīgā nodarījumā. Proti, apstrīdētās normas pieļaujot to, ka personai, kas likumā noteiktā kārtībā nav atzīta par vainīgu kāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, tiek atņemta viņas manta. Tādējādi ar apstrīdētajām normām esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējiem Satversmes 92. panta pirmajā un otrajā teikumā ietvertās tiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēji ir tiesīgi iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēji ir izmantojuši visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Proti, pirmās instances tiesas lēmums par noziedzīgi iegūtu mantu tika pārsūdzēts apelācijas instances tiesā, kuras lēmums saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 631. pantu nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas pirmais teikums nosaka: “Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no 2023. gada 6. marta, kad stājās spēkā apelācijas instances tiesas lēmums. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2023. gada 31. augustā. Tādējādi minētais termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās un septītās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam” pēc pieteikuma, kuru iesniegusi Rana Malikova (*Rana Malikova*) un Murads Melikovs (*Murad Melikov*) (pieteikums Nr. 148/2023).

2. Ņemot vērā, ka Satversmes tiesā lietā Nr. 2022-32-01 “Par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam” un lietā Nr. 2023-13-01 “Par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās un septītās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam” jau ir saņemti institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimas – atbildes raksti par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās un septītās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam, uzaicināt Saeimu **līdz 2023. gada 27. novembrim** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu tādā gadījumā, ja tai ir kādi papildu apsvērumi.

Lēmums nav pārsūdzams

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina